

PROWADZENIE GOSPODARSTWA ROLNEGO

Majątek przedsiębiorstw i źródła jego finansowania

Prowadzenie przedsiębiorstwa to nie tylko produkcja, sprzedaż czy świadczenie różnych usług, lecz także odpowiednie zarządzanie i obrót środkami pieniężnymi. Aby firma mogła funkcjonować potrzebuje majątku, czyli różnego rodzaju zasobów rzeczowych, finansowych czy wartości niematerialnych i prawnych. Majątek przedsiębiorstwa stanowią aktywa, czyli zasoby majątkowe o określonej wartości, które są finansowane ze źródeł zwanych pasywami. Majątek przedsiębiorstw i źródła jego finansowania, czyli zestawienie aktywów i pasywów, sporządzane w firmie na dany dzień nazywane jest bilansem, który stanowi jeden z elementów analizy finansowej przedsiębiorstwa.

Struktura majątku przedsiębiorstwa

Majątek przedsiębiorstwa to wszystkie zasoby pieniężne, towary, środki i przedmioty pracy, pozostające w dyspozycji firmy w danym czasie. Z perspektywy ujęcia w bilansie danego podmiotu majątek dzielimy w następujący sposób:

1. **Majątek trwały** – w skład którego wchodzi elementy, które będą użytkowane w okresie dłuższym niż jeden rok obrotowy. Zalicza się do nich:
 - a) **rzeczowy majątek trwały**
 - środki trwałe – to środki występujące w postaci rzeczowej, kompletne i zdane do użytkowania z chwilą przyjęcia ich do eksploatacji (np. nieruchomości, budynki, środki transportu, grunt, maszyny i inne),
 - środki trwałe w budowie – to koszty związane z wytworzeniem, nabyciem czy przystosowaniem środka trwałego (np. koszty: prac montażowych, dokumentacji budowlanej),
 - b) **wartości niematerialne i prawne** (tj. licencje, koncesje, prawa do patentów, koszty prac rozwojowych),
 - c) **należności długoterminowe** – zalicza się do nich kwoty, jakie należą się firmie, których okres spłaty jest dłuższy niż jeden rok,
 - d) **inwestycje długoterminowe** (np. udzielone pożyczki, lokaty bankowe, udziały, akcje lub inne papiery wartościowe).

2. **Majątek obrotowy** – obejmuje elementy majątku o okresie zużycia krótszym niż jeden rok.

Zalicza się do nich:

- a) **zapasy** (towary, materiały, gotowe produkty, półprodukty i inne),
- b) **należności krótkoterminowe** – zalicza się do nich kwoty należne firmie, które muszą być spłacone w ciągu jednego roku,
- c) **inwestycje krótkoterminowe** – to aktywa finansowe, które mają być zbyte do 12 miesięcy np. udziały lub akcje, środki pieniężne na rachunkach bankowych i w kasie oraz inne aktywa pieniężne.

Źródła finansowania majątku firmy

Aby przedsiębiorstwo mogło funkcjonować musi pozyskiwać środki zarówno na swoją działalność bieżącą jak i przyszłą. Źródła finansowania majątku są wykazywane w bilansie pod postacią pasywów.

Kapitał, który pozyskuje przedsiębiorstwo można podzielić na:

- 1. Kapitał własny** – powstały ze środków, które wniósł właściciel lub wygospodarowanych w trakcie działalności. Jego postać jest uzależniona od formy organizacyjno- prawnej jaką posiada dana firma. W skład finansowania własnego zalicza się m.in. kapitał: podstawowy, zapasowy, rezerwowy, z aktualizacji wyceny oraz zysk (stratę) netto, zysk (stratę) z lat ubiegłych.

2. Kapitał obcy

To kapitały pochodzące ze źródeł zewnętrznych, które firma wykorzystuje do sfinansowania swojej działalności, ale które trzeba zwrócić. W skład kapitału obcego wchodzi m.in. następujące elementy:

– ***zobowiązania długoterminowe***, które mają termin spłaty powyżej 1 roku

(np. pożyczki, kredyty bankowe, obligacje i inne)

– ***zobowiązania krótkoterminowe***, których spłata nie może przekroczyć 1 roku

(np. zobowiązania z tytułu: dostaw i usług, podatków, wynagrodzeń, kredytów i pożyczek, zaliczek otrzymanych na dostawy).

Klasyfikacja kosztów

Pojęcie kosztów

Wyrażone w pieniądzu celowe zużycie środków trwałych, materiałów, paliwa, energii, usług, czasu pracy pracowników oraz niektóre wydatki nie odzwierciedlające zużycia czynników produkcji, poniesione w związku z normalną działalnością przedsiębiorstwa w pewnym okresie, których rezultatem są użyteczne produkty i (lub) usługi.

Do kosztów nie wyrażających zużycia czynników produkcji zalicza się np.: ubezpieczenia społeczne pracowników, ubezpieczenia majątku rzeczowego, odsetki od kredytów bankowych.

Koszty i straty w ustawie o rachunkowości

- 1) uprawdopodobnione zmniejszenie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych,
- 2) o wiarygodnie określonej wartości,
- 3) w formie zmniejszenia wartości aktywów,
- 4) albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw,
- 5) które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego (lub zwiększenia jego niedoboru) w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli.

Wydatki a koszty

- 1) z reguły wszystkie koszty są połączone z koniecznością ponoszenia wydatków, a wydatki są jednocześnie kosztami,
- 2) możliwość czasowej rozbieżności kosztów i wydatków,
- 3) niektóre koszty nie są wydatkami (np. amortyzacja),
- 4) niektóre wydatki nie są kosztem (np. zwrot kredytu).

Kryteria podziału kosztów

1. Sfera działalności przedsiębiorstwa
2. Rodzaj kosztów
3. Miejsce powstawania kosztów
4. Sposób odnoszenia kosztów na produkt
5. Stopień reagowania kosztów na zmiany rozmiarów działalności
6. Stopień złożoności kosztów
7. Stopień istotności kosztów
8. Cele decyzyjne
9. Możliwość kontrolowania kosztów

Sfera działalności (cel poniesienia)

1. Koszty zakupu
2. Koszty produkcji
3. Koszty zarządzania
4. Koszty sprzedaży

Rodzaj kosztów

1. Amortyzacja
2. Zużycie materiałów i energii
3. Usługi obce
4. Podatki i opłaty
5. Wynagrodzenia
6. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
7. Pozostałe koszty rodzajowe

Układ rodzajowy kosztów określa, jakiego rodzaju koszty proste, czyli obejmujące jednorodne składniki, ponosi przedsiębiorstwo. Koszty w układzie rodzajowym charakteryzują się tym, że obejmują całkowitą sumę kosztów danej kategorii w przedsiębiorstwie, bez względu na to, w jakim miejscu powstały i w jakim celu zostały poniesione. Układ ten umożliwia badanie dynamiki i porównywanie struktury kosztów.

Miejsce powstania kosztów

1. Koszty działalności podstawowej
2. Koszty wydziałowe działalności podstawowej
3. Koszty działalności pomocniczej
4. Koszty zarządu
5. Koszty zakupu
6. Koszty sprzedaży

Sposób odnoszenia kosztów na produkty

1. Koszty bezpośrednie

są ściśle związane z wytworzeniem konkretnych wyrobów, czyli na podstawie dokumentacji źródłowej, bez żadnego dodatkowego przeliczania.

Zwykle są to koszty materiałów bezpośrednich, płac bezpośrednich i innych kosztów bezpośrednich.

2. Koszty pośrednie

są tymi kosztami których nie można na podstawie dokumentów źródłowych odnieść wprost do określonych jednostek kalkulacyjnych lub których ustalanie w danych warunkach jest nieopłacalne z powodu dużej pracochłonności czy nieistotne ze względu na małą ich kwotę.

Koszty pośrednie rozlicza się więc na poszczególne jednostki kalkulacyjne za pomocą kluczy podziałowych. Do kosztów pośrednich zalicza się koszty wydziałowe, koszty ogólnozakładowe (koszty zarządu), koszty zakupu i koszty sprzedaży.

Stopień reagowania kosztów na zmiany rozmiarów działalności

- *Koszty stałe i zmienne*

Podstawowym kryterium podziału kosztów w procesie decyzyjnym jest zachowanie się kosztów względem rozmiarów działalności przedsiębiorstwa. Za miernik rozmiarów działalności przyjmuje się najczęściej wielkość produkcji, ale może być nim również np. liczba godzin czasu pracy, liczba przejechanych kilometrów. Te rodzaje kosztów, które wykazują korelację z rozmiarami działalności przedsiębiorstwa, nazywamy **kosztami zmiennymi**, natomiast koszty niezależne od rozmiarów działalności przedsiębiorstwa są **kosztami stałymi**.

Koszty stałe

W obrębie kosztów stałych wyróżnia się:

- - *koszty bezwzględnie stałe*,
- - *koszty skokowo (względnie) stałe*.

Koszty bezwzględnie stałe są całkowicie niezależne od skali produkcji. W praktyce kosztów bezwzględnie stałych jest niewiele; przykładem jest koszt amortyzacji ustalony metodą liniową.

Koszty skokowo stałe zachowują jednakowy poziom tylko w pewnym przedziale wielkości produkcji, po przekroczeniu którego następuje ich skok na wyższy poziom, na którym znowu występuje pewna ich stabilizacja do określonej wielkości produkcji. Takim kosztem jest koszt wynajmu pomieszczeń produkcyjnych.

Koszty zmienne

W obrębie kosztów zmiennych wyróżnia się najczęściej:

- koszty zmienne proporcjonalne,
- koszty zmienne progresywne,
- koszty zmienne degresywne.

Koszty zmienne proporcjonalne występują wtedy, gdy wzrostowi wielkości produkcji towarzyszy proporcjonalny wzrost kosztów.

Koszty zmienne progresywne rosną szybciej od wzrostu wielkości produkcji.

Koszty zmienne degresywne występują wtedy, kiedy wraz ze wzrostem wielkości produkcji następuje przyrost kosztów, ale w stopniu wolniejszym od przyrostu produkcji.

Zyski

Celem przedsiębiorstwa jest maksymalizacja zysku. Zysk przedsiębiorstwa stanowi różnicę między całkowitymi utargami ze sprzedaży produktów a całkowitymi kosztami ich wytworzenia.

Zysk to dodatni wynik finansowy przedsiębiorstwa, oznacza, że ma ono wyższe przychody niż koszty ich uzyskania.

Zysk jest wartością ekstensywną i nie określa bezpośrednio efektywności gospodarowania i inwestowania.

W przedsiębiorstwie spełnia on trzy podstawowe funkcje:

Zysk jest jednym z najważniejszych mierników w działalności gospodarczej pozwalający określić czy działalność danego przedsiębiorstwa jest opłacalna czy też nie. Zysk mierzy efektywność i solidność danego przedsiębiorstwa,

Zysk wynagradza ponoszone ryzyko gospodarcze. Brak zysku lub jego nieodpowiedni poziom zniechęca inwestorów do zaangażowania kapitału w przedsiębiorstwie,

Zysk "przyciąga" inwestorów oraz kapitał potrzebny do wdrożenia innowacji oraz rozwoju firmy. Wszystkie przedsiębiorstwa niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności muszą ubiegać się o zasób jakim jest kapitał. Jeżeli dotychczasowe gospodarowanie posiadanym kapitałem było nieodpowiednie (niska stopa zwrotu) wtedy zdolność takiego przedsiębiorstwa do pozyskania nowych kapitałów jest niewielka, utraciło bowiem wiarygodność w oczach inwestorów.

Rodzaje

1. zysk brutto - to różnica między przychodami netto ze sprzedaży a kosztami sprzedanych [produktów](#). Koszty te, to koszty zmienne ponoszone za każdym razem przy produkcji. Zysk brutto pokazuje wkład każdej sprzedanej jednostki produktu w wynik finansowy przedsiębiorstwa,
 2. [zysk netto](#) - czyli [marża](#) ze sprzedaży plus rabaty po odliczeniu [kosztów](#) działalności i podatków. Jest rzeczywistym miernikiem opłacalności. Zysk netto to nadwyżka, która pozostaje po odjęciu wszystkich kosztów. Różnica między przychodem ze sprzedaży a kosztem całkowitym,
 3. zysk [kapitałowy](#) - to wzrost wartości samego kapitału np. w wyniku wzrostu cen posiadanych papierów wartościowych na giełdzie,
- księgowy zysk przedsiębiorstwa - jest równy wynikowi finansowemu obliczonego z rachunku zysków i strat firmy,
- ekonomiczny zysk - występuje on w najszerszym ujęciu i jest równy zyskowi księgowemu pomniejszonemu o wartość odsetek kapitałowych, które można by uzyskać wypożyczając równowartość kosztów według przeciętnego oprocentowania [kredytów](#) w tym samym okresie,
- normalny zysk przedsiębiorstwa - występuje gdy zysk ekonomiczny wynosi 0. Oznacza to, że [firma](#) nie tworzy rzeczywistej wartości dodanej,

[zysk nadzwyczajny](#) - powstaje w wyniku zdarzeń trudnych do przewidzenia, poza działalnością operacyjną przedsiębiorstwa i nie związane z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia np. skutki zdarzeń losowych (odszkodowania uzyskane od ubezpieczycieli z tytułu szkód losowych),

[zysk operacyjny](#) - zysk ten nie uwzględnia dochodów i kosztów związanych z funkcjonowaniem rynku pieniężnego, sald strat i zysków nadzwyczajnych oraz podatku dochodowego.

Właściwy zysk, zwany **zyskiem ekonomicznym** (określany również mianem zysku nadzwyczajnego) stanowi nadwyżkę całkowitego zysku firmy ponad zysk normalny (stanowiący [próg rentowności](#) prowadzonej działalności gospodarczej), jest kwota jaka zostaje po odjęciu od przychodów przedsiębiorstwa wszystkich kosztów, a więc kosztów księgowych łącznie z kosztem utraconych możliwości alternatywnego wykorzystania kapitału i kosztem ryzyka prowadzenia interesów firmy

Funkcje zysków

Zysk spełnia wiele funkcji ekonomicznych. Należy do nich zaliczyć zwłaszcza funkcje:

- celu, polegające na tym, że zysk stanowi podstawowy i główny cel działalności gospodarczej,
- wynagrodzenia podmiotu za wykorzystanie w danej działalności gospodarczej talentu przedsiębiorczości,
- źródła finansowania celów przedsiębiorstwa, takich jak dywidendy, inwestycje, premie,
- motywacyjne, które polegają na wzbudzeniu aktywności oraz przedsiębiorczości podmiotu w celu powiększenia masy zysku lub zysku jednostkowego,
- rezerwy finansowej, która powstaje z zysku zatrzymanego w przedsiębiorstwie po zapłaceniu dywidendy

Przychody

Przychody to otrzymane lub pozostawione do dyspozycji [podatnika](#) w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartości otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń.

Przychody całkowite stanowią utarg uzyskany ze sprzedaży dóbr i usług w określonej ilości po określonych cenach

Przychód pieniężny ma podstawowe znaczenie dla kształtowania się zjawisk finansowych. Jest kategorią związaną wyłącznie z działalnością gospodarczą. Przychód pieniężny stanowi zewnętrzny, pieniężny wyraz skutków działalności gospodarczej człowieka (podmiotów).

Przychód jest ściśle związany z innymi kategoriami finansowymi, takimi jak cena czy dochód. Dzięki cenie możliwa jest realizacja przychodu. Osiągany przychód stanowi narzędzie weryfikacji działalności rynkowej podmiotu, gdyż pochodzi on przede wszystkim ze sprzedaży towarów i usług.

Dziękuję
za uwagę

